

Meie inimesed



Lehekülje väljaandmist toetavad Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fond, Rahvastikuministri Büroo ja Integratsiooni Sihtasutus.

Enamik vene kooles teeb rohkem kui peab

■ Tartu ülikooli Narva kolledži direktori kohale naasnud Katri Raik tegeles haridus- ja teadusministeeriumi asekanterina vene koolide sujuva ülemineku osalise eestikeelsele õppele. "Olime nagu külajutlustajad," meenutab ta.

SIRLE SOMMER-KALDA
sirle@pohjarannik.ee

Lühike kõrvalehüpe ministeeriumi asekanteriks oli peaaegselt tingitud sellest, et 2007. aastal tuli paljuräägitud vene kooli reform lõpuks teoks teha?

Ministeeriumis oli selge, et venekeelsete koolide ülemineku algust eestikeelsele õppele pidi tegema inime, kes tunneb nii Eesti olusid kui venekeelset kogukonda. Ülemineku algus rippus tegelikult juuksekarva otsas: kui ma 2007. aastal ministeeriumisse läksin, siis vajalikke õigusakte polnud.

Teadu oli, et üleminek tuleb 2007, see ei saanud enam kellelegi uudiseks olla, aga kuna midagi kindlat ei olnud, siis võib-olla oli kellelgi lootus, et see lükatakse järjekordselt edasi. Aga edasilükkamine ei olnud enam võimalik, see tuli ära teha. Nii et see oli vaieldamatult õige, et ma läksin seda tegema. Elus tuleb teha neid asju, mida sa oskad ja mis hästi välja tulevad.

Näiliselt on läinud üleminek õlitatult - vene koolide õpilased ja õpetajad pole tänavatele meelt avaldama tulnud, nagu juhtus Lätis.

Meil oli pronksiöö, see oli nagu analoog. Ainult et Lätis tuli protest kooli pärast. Seal oli üleminek hästi järsk.

Ja teine asi, mida Läti kolleegid ise on rääkinud - nad tegelikult ei informeerinud ega rääkinud. Kui ministeeriumis töötasin, olime nagu külajutlustajad, me käisime ja rääkisime. Mitte ainult koolijuhitidele, vaid ka õpetajatele, Eesti venekeelsele ajakirjandusele, Venemaa ajakirjanikele. Seletasime ja olime võimalikult avatud.

Seda ilmselt ei saaks teha Prantsusmaal, aga väikeses riigis see aitab ja oluline on see, et rääkimine ei lõppenud 1. septembril 2007 ära, vaid venekeelsete koolidirektoritega on saadud korduvalt kokku ministri tasemel ja arutatud seda asja. Püütakse olla paindlikud.

Mis on olnud ülemineku pahupool?

Selge on, et õpetajad, kes kardavad tööd kaotada, on



Katri Raik ütleb, et kuigi koolide kokkutõmbamine õpilaste arvu vähenemise tõttu on valuline, võimaldab see lihtsamalt leida vene koolidesse õpetajaid, kes oleksid võimelised õpetama eesti keeles.

MATTI KÄMÄRÄ

ärevuses. Koolides on üsna erisugused probleemid: kas õpetaja ei oska piisavalt keelt või metoodikat.

Oluline on, et venekeelsete koolid julgeksid rääkida oma väljakutsetest. Et nad ütlesid rohkem: meil on see asi hästi, aga see vajab veel toetust. Lõpuks on meil ainult 63 venekeelset gümnaasiumi ja me peame olema võimelised nendega tegelema. Me kõik teame, et see on raske. Keegi pole kunagi öelnud, et see on kerge protsess.

Oluline on ka see, et õpilaste arvu vähenemisele vaadatakse ausalt silma. Selge on, et on tulemas kohalike omavalitsuste valimised ja kooli sulgemine on äärmiselt ebapopulaarne samm, aga teistmoodi lihtsalt ei ole võimalik. Mida kaugemale see lükub, seda keerulisem on, seda järsemalt otsused tulevad. Kutsuks üles kohalikke poliitikuid kooliomanikena võtma seda, mis ees ootab, objektiivselt ja mõistusega.

Eestikeelsele õppele ülemineku ja õpilaste arvu vähenemine ei ole omavahel seotud protsessid. Õpilaste arvu vähenemine on objektiivne, mitte riigi poolt välja mõeldud. Nüüd tuleb pigem see raske ja keeruline olukord pöörata enda kasuks, kuidas seda lahendada ülemineku võttes.

Mis on olnud kõige keerulisem?

Mõnes mõttes on see kurb, et teeninduses, kindlasti ka Narvas, on tõusnud valmisolek rääkida eesti keeles, aga õpetajate puhul... Kui ma kuulen õpilaste käest, et okei, meie õpime selle keele ära, aga mis saab meie õpetajast? Väga tore, kui õpilased on mures oma õpetaja pärast. Aga kui Eesti sai iseseisvaks, oli seesama õpetaja 30-40aastane - mis teda siis takistas?

Mis takistab siiski venekeelset õpetajat edasi liikumast? Siin tuleb otse tõele näkku vaadata. See ongi minu meelest kõige traagilisem koht - õpetajate hoiak ja soovimatus aru saada, et ühiskond on muutunud. Ja kui see lõpuks kõik nii raske on, siis võiks mõelda iseenda ja oma õpilaste tulevikule. Minule on see igatahes andnud jõudu teha kolledžis karme keelenõudeid, kui ma olen mõelnud üliõpilaste tuleviku peale. Ja nagu näha, see töötab.

Kas ülemineku tempo on olnud koolidele jõukohane?

Praegu peab õpetama eesti keeles eesti kirjandust ja sellest õppeaastast ühiskonnaõpetust või muusikat. Statistika näitab, et paljud on valinud juba mõlemad. 2/3 koolidest õpetatakse praegu rohkem kui peab, kuigi meie piirkonnas ei ole need asjad nii roosilised kui näiteks Tartus, Pärnus või Tallinnas.

Riik toetab neid kooles, kes

teevad rohkem kui peab 70 000 krooniga aine kohta aastas. See on kindlasti stimuleerinud.

Üks asi on mõned ained eesti keeles, hoopis teine asi on 60 protsenti ainetest, milleni peaks jõudma juba kahe aasta pärast.

Jah, seda koolid veel endale hästi ei teadvusta. See tähendab sisuliselt seda, et jäävad vene keel, võõrkeel, võib-olla füüsika, matemaatika. See on muidugi valikukoht, kool võib valida ka teised ained.

Aga samal ajal toimub koolide kokkutõmbamine, mis seda pilti muudab. On valminud Ida-Viru koolivõrgu uuring, mis ütleb üsna karmilt, mida õpetajad tahaksid teha, et näiteks Narvas pole klasside praeguse täitumuse juures kolme aasta pärast pooli paralleelklasse olemas. Eks see võimaldab ka õpetajaid leida, nagu me väga hästi aru saame.

Samas võtab kolledž moraalset vastutuse selle eest, et osa õpetajaid jääb tööta ja neil on vaja ümberõpet. Meil oli üks projekt, kus uurisime, mida õpetajad tahaksid teha, kui nad tööta jäävad. Kõik tahaksid ümber õppida kellekski koolis, kas huvijuhiks või sotsiaalpedagoogiks.

Nii et ühest küljest tulevad õpetajad, et palk on väike ja kõik on kohutavalt halb, aga teisest küljest koolist ära minna ei taha.

Ukrainlastel ja eestlastel on palju ühist

■ Kohtlajärvelane Maria Tuzova, kes kolis Ukrainast Eestisse 37 aastat tagasi, peab Eestit juba ammu oma koduks, kuid ei unusta seejuures ka oma kodumaad ning teeb palju selleks, et eestimaalased Ukraina kohta rohkem teaksid.

IRINA KIVISELG
irina@pohjarannik.ee

"Mul on isegi kuupäev meelest esimest korda saabusin Eestisse 23. veebruaril 1972. aastal, venna pulma," meenutab Maria. "Eesti šokeeris mind: ilus, puhas, kõik inimesed on viisakad... Ukraina temperamendist hoolimata hakkasid siinsed mõõdukus ja rahu mulle väga meeldima. Keel ka - meloodiline ja võluv. Helistasin emale ja ütlesin: "Ma jään siia!"

Kõigele vaatamata tunnistab Maria, et kohaneda ei olnud kerge. "Seda sammu pole ma kunagi kahetsenud, kuigi nukrutseisin kaua. Otsin kitarri, mängisin ja laulsin oma laule, hiljem selgus, et ühikanaabrid kuulasid neid hea meelega pealt. Tasapisi kodunesin, kasvatin kollektiiviga kokku. 30 aasta eest liitusin kooriga Lada, kus me muu hulgas ka ukrainalaule laulame, selle üle tunnen siirast rõõmu."

Ukraina kaasmaalaskond Veselka (Vikerkaar) loodi Kohtla-Järvel umbes kümmeaastase aja eest. "Kaasmaalasi on mul siin palju ning me käisime läbi," jutustab Maria. "Ükskord tegi Niina Djatsenko ettepaneku luua kultuuriselts ning me olime sellega päri. Minul oli igatahes hea meel - kus siis veel saab oma emakeeles rääkida? Nüüd ütleb Ukraina elav sugulane, et ma räägin ilusamat ukraina keelt kui kohalikud. Me saame kokku, peame tähtpäevi, aitame üks-teist ning jagame kõike."

Tunneb end Eestis hästi

Aastaid Eestis elanud Maria väidab, et ukrainlastel ja eestlastel on nii mõndagi ühist, seepärast tunneb ta end siin väga hästi. "Meil on isegi samalaadseid sõnu: sibul - tsibulja, suhkur - tsukor ja nii edasi," toob ta näiteid. "Meil on ka samasuguseid pühi - jaanipäev ja Ivana-Kupala."

Pidupäeva puhul, tihti ka argipäevadel paneb Maria selga rahvariideid. Tal on neid mitu komplekti. Need kõik on ta oma kätega õmmelnud ning tikanditega kaunistanud. "Mulle see meeldib, üleliigseid ei ole - suurteil pidustustel jagan neid teistega."

Praegu on näputöötegitaja ametis järjekordse pluuksiga - ta tahab teha kingituse oma kuulsale kaasmaalasele Maria Minhoffile, kes rajas Tudulinna perelastekodu.

"Ta on pärit Taga-Karpatiast, käib oma kasvandike-



Eesti ukrainlane Maria Tuzova kannab meeleldi rahvarõivaid ning armastab rääkida oma rahva traditsioonidest. ERAKOGU

ga sageli meie juures Veselka kohtumistel," pajatab Maria. "Kord mainis, et temagi kannaks hea meelega rahvariideid. Nii ma siis otsustasingi teda aidata. Kui valmis saan, sõidan neile külla. Lõõn end üles, võtan kaasa nukud ning koos Mariaga räägime tema lastele meie tavadest ja kommetest, laulame midagi. Eganad sellest ju suurt tea."

Õmbleb nukke

Sama suure innuga tudeerib Maria ka teiste rahvaste kultuuri. Kehvavõitu tervise tõttu on Maria juba ammu pensionil, kuid istuma, käed rüpes, pole ta harjunud: ta joonistab, õmbleb, teeb kalalauudest ainulaadseid pilte. Tema eriliseks hobiks on kaltsudest rituaalnukkude valmistamine.

Maria üritab seda kultuuri tutvustada. "Hiljuti toimus Kohtla-Järve kultuurikeskuses muinasjuttude festival, kus ka mina sain oma nurgakese: kujundasin selle ukraina stiilis, panin nukud istuma, tõi kohale mitmesuguseid vilepille ning kukekujulisi savivilesid. Te oleksite pidanud nägema, kui suure huviga lapsed kuulasid ja vaatasid, vanemate huvi oli aga vist suuremgi."

Maria vastab rõõmuga kõigile säärasele ettepanekutele, ta on valmis oma jõudu ja energiat mängu panema, sest ta tahab, et ka teised näeksid, teaksid, õpiksid ja oskaksid. Ta vastas presidendi algatatud kampaaniale "Tagasi kooli" ning andis märtsis tundi Järve vene gümnaasiumis. Maria rääkis seitsmendikele ukraina kultuurist ning üllatas neid juba lävel. "Tõin neile kirsikooki, sest ukrainlased on küllalislike rahvas ning tühjade kätega ei ole kombeks esimest korda külla minna."

Praegu on Marial käsil tikkimine, ta valmistub rahvusvahemuste suvefestivaliks ning unistab näitusest, millel saaks esitleda uusi pilte ja kaltsunukke.